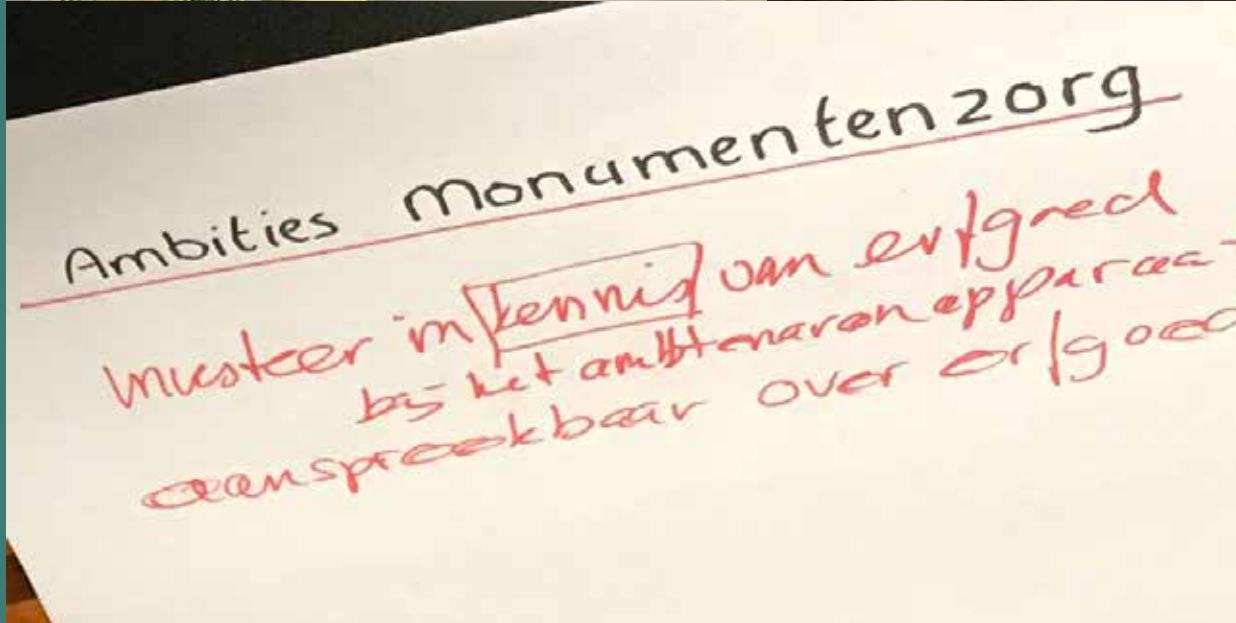
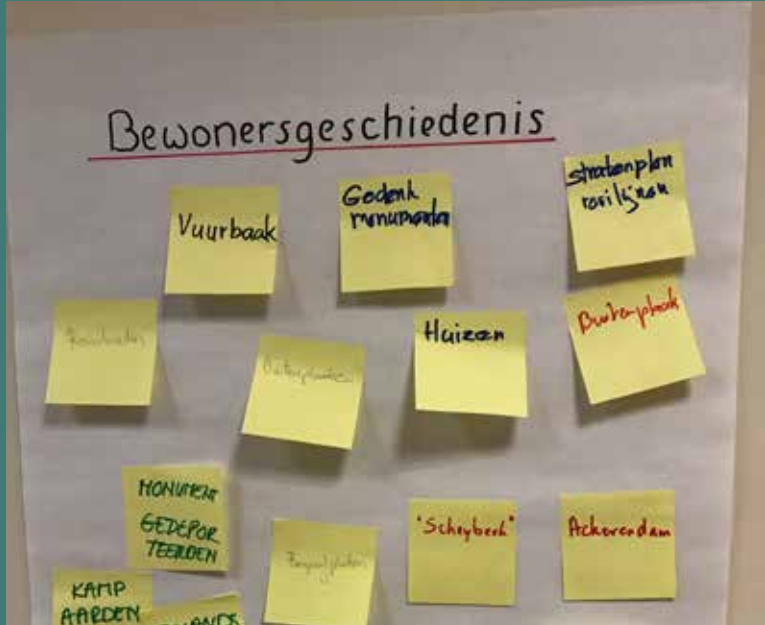

KOESTER ERFGOED

Erfgoedvisie van de gemeente Beverwijk, 2019

Waar komen we vandaan en wat heeft ons gevormd? Wat beschouwen we als ons erfgoed en hoe willen we ermee omgaan? Deze vragen stonden centraal tijdens de werksessies ‘op weg naar een erfgoedvisie voor Beverwijk’. Bewoners, maatschappelijke organisaties en medewerkers van gemeente Beverwijk dachten mee aan de erfgoedvisie die voor u ligt.

Voorwoord

Wij zijn blij met deze erfgoedvisie van de gemeente Beverwijk, getiteld “Koester Erfgoed”. Dat het thema erfgoed leeft onder de inwoners van de gemeente Beverwijk blijkt wel uit het feit dat erfgoed nadrukkelijk benoemd is bij de totstandkoming van de Cultuurvisie 2016-2019.

Ons erfgoed hebben we te leen van onze kinderen. Een pand dat éénmaal door verbouwingen is aangetast of gesloopt, is weg voor de eeuwigheid.

In ons collegeprogramma is opgenomen dat kunst, cultuur en erfgoed de stad verrijken, een stimulans zijn voor het toerisme en effect kunnen hebben op de economie. Ons erfgoed is niet altijd duidelijk zichtbaar, maar de belangstelling van inwoners voor erfgoed is groot.

We hebben de uitdaging aanvaard om (meer) verantwoordelijkheid te nemen. En in samenwerking met betrokken organisaties te komen tot een zichtbaar en leefbaar erfgoed. Het is van belang dat ons cultureel erfgoed stevig verankerd wordt, waardoor erfgoed voor de toekomst behouden blijft.

Het enthousiast maken van vrijwilligers is belangrijk om ervoor te zorgen dat ons erfgoed onder de aandacht is en blijft. De vele vrijwilligers die betrokken zijn bij zowel monumenten als archeologie in onze gemeente hebben hun inbreng kunnen geven aan deze erfgoedvisie.

Zo krijgt erfgoed een rol in de levende geschiedenis, zodat het voor de toekomst behouden blijft en Beverwijkers en Wijk aan Zeeërs trots kunnen zijn op hun stad.

Hanneke Niele
Wethouder Monumentenbeleid

HOF DE WIJN

HOTEL

Inhoudsopgave

Inleiding	7
Het verhaal van Beverwijk	8
Visie op erfgoed	15
Uitvoeringsagenda	23
Bronnen en colofon	24
Bijlage: het beleidskader	27

Inleiding

Erfgoed is van belang voor de leefbaarheid en herkenbaarheid van de gemeente Beverwijk. Erfgoed dat de bewoners kennen en waar ze de verhalen van weten zorgt ervoor dat een plek zich onderscheidt en dat mensen trots zijn op hun stad, dorp of landschap. De aanwezigheid van goed onderhouden erfgoed is van belang voor de kwaliteit van de leefomgeving, voor het vestigingsklimaat en voor de recreatie.

Het grondgebied van de gemeente Beverwijk loopt van Wijk aan Zee tot en met Beverwijk. De veelzijdigheid van de gemeente is groot. We hebben strand, duinen, een stedelijk landschap en een polderlandschap. We zijn een gemeente van ondernemerschap, van toerisme en van industrie.

Bovenal zijn we een gemeente met een rijke historie. De vroegste bewoningsgeschiedenis gaat terug tot de Bronstijd. Vuurstenen, pijlspitsen en aardewerk uit de prehistorie werden in onze bodem gevonden en getuigen van de eerste bewoners die hier op de strandwallen woonden. De gebeurtenissen in de eeuwen die daarop volgden hebben tal van verhalen en objecten nagelaten.

Uniek in onze geschiedenis is de groeifase van de 20e eeuw, toen de Hoogovens heel veel

arbeiders naar Beverwijk trokken. Door deze stormachtige ontwikkelingen is veel erfgoed verloren gegaan, maar het heeft onze gemeente ook gevormd. Zo heeft de groeifase van de 20e eeuw ons bijvoorbeeld moderne bouwkunst en stedenbouw nagelaten. Tussen de relatief nieuwe bebouwing, die getuigt van onze ondernemerszin en ons streven naar vernieuwing, staan de pareltjes uit ons verre verleden. Het zijn de oude en de nieuwe monumenten, de landschappen, de dijken, de forten én de verhalen die wij als ons erfgoed beschouwen.

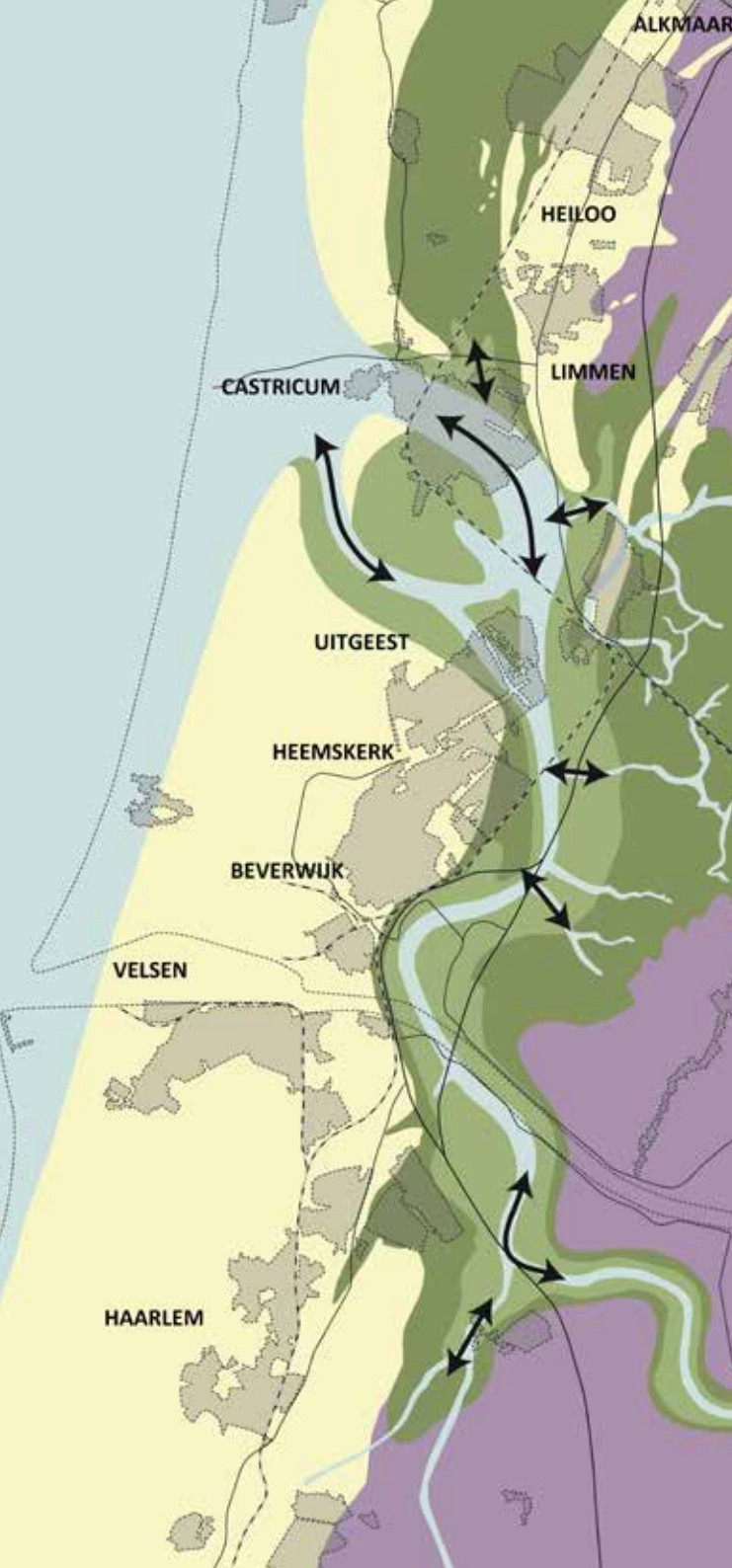
De veelzijdigheid van Beverwijk is groot. We hebben strand, duinen, een stedelijk landschap en een polderlandschap. We zijn een gemeente van ondernemerschap, van toerisme en van industrie.

In de *Startnotitie erfgoedvisie 2018* heeft de gemeente Beverwijk in een aantal punten uitgesproken dat zij haar erfgoed wil koesteren en wil delen. In de erfgoedvisie *Koester Erfgoed* werken we de uitgangspunten van de startnotitie

verder uit. Onze erfgoedvisie is gericht op goed beheer en onderhoud én op herbestemming. Omdat we trots zijn op ons erfgoed, willen we het delen met de bewoners en bezoekers; met jong en oud. Een belangrijk deel van de visie gaat daarom over het beleefbaar maken van erfgoed.

In deze erfgoedvisie hanteren we een integrale benadering waarbij we kijken naar het belang van erfgoed voor ruimtelijke ordening, onderwijs, welzijn, milieu, economie en recreatie. Hiermee sorteren we voor op de komst van de Omgevingswet en maken we een document dat kan helpen bij de totstandkoming van de omgevingsvisie van Beverwijk.

Erfgoed is niet een zaak van de gemeente alleen, maar vooral van de betrokken maatschappelijke partijen. Daarom zijn we in gesprek gegaan met de mensen die in de praktijk zorgdragen voor het erfgoed. Monumenteneigenaren, medewerkers van het museum en andere culturele instellingen, mensen uit het onderwijs en de toeristische sector én ondernemers dachten mee over een visie op erfgoed. Hierdoor hebben we een gemeentelijke visie kunnen schrijven die voortkomt uit informatie en inspiratie van de inwoners en ondernemers van Beverwijk en Wijk aan Zee.

Het verhaal van Beverwijk

De rijke historie van Beverwijk is waarneembaar in het dagelijks leven via objecten, gebouwen, gebieden en verhalen. De geschiedenis zit in het DNA van onze omgeving en van onszelf. Sommige fases in de geschiedenis zijn bepalend geweest voor de ontwikkeling van onze omgeving en onze lokale cultuur en tradities. Onze ontstaansgeschiedenis heeft te maken met het Oer-IJ, de geschiedenis van handel en visserij, de tijd van de buitenplaatsen, onze militaire geschiedenis en de periode van industrialisatie. Wat deze fasen betekend hebben en hoe zij hun sporen nalieten, leest u in dit hoofdstuk over het verhaal van Beverwijk.

Naast deze karakteristieke thema's zijn er ook gebouwen en plekken die op zichzelf van onbetwist belang zijn voor de gemeente. Zo is Beverwijk voor veel inwoners allereerst herkenbaar door zijn Wijkertoren; de 15e-eeuwse kerktoeren die hoort bij de Grote Kerk. Ook de markante Sint-Agathakerk uit 1924, ontworpen door de architecten vader en zoon Cuypers, hoort onmiskenbaar bij Beverwijk – alleen al vanwege de prominente plek net achter de Breestraat en als herkenningspunt vanuit de trein en vanaf de snelweg. Wijk aan Zee kent ook dat soort onderscheidende plekken en structuren. Zo is in Wijk aan Zee bijvoorbeeld de Dorpsweide

met het zicht op de kerken en de witgepleisterde huizen uniek; een lommerrijk restant van de gezamenlijke weide van het dorp uit vroegere eeuwen. Deze karakteristieke plek is dan ook aangewezen als beschermd dorpsgezicht.

Oer-IJ

De eerste relevante geschiedschrijving van de gemeente Beverwijk dateert van circa 1500 voor Christus. Toen stroomde over het gemeentelijk grondgebied een rivier die we het Oer-IJ zijn gaan noemen. Het was een noordelijke tak van de Rijn die bij Castricum in zee uitkwam. Omdat het zeegat rond het jaar nul bij Castricum verzandde, werd de rivier gekeerd. De ondergrond van de gemeente Beverwijk is gevormd vanaf deze periode. Door overstromingen ontstonden er strandwallen. Groepen boerderijen werden gesticht rondom ovale akkercomplexen op de geestgronden, de hoogst gelegen landbouwgronden. Beverwijk is van oorsprong zo'n groepje boerderijen.

Direct achter het strand ligt op de jongste strandwal het duinenlandshap. De oude duinen liggen meer landinwaarts, zijn vlakker en glooiender en meer begroeid. De jonge duinen

zijn hoger en liggen direct achter de kustlijn. In een duinkom is het dorp Wijk aan Zee ontstaan.

De oudste landschapstypen, te weten de oude en jonge duinen, de zanderij en de strandwal, zijn nog herkenbaar behouden gebleven en zijn onderdeel van het erfgoed van Beverwijk. Daarnaast dankt de gemeente Beverwijk een bodem met hoge archeologische verwachtingen aan deze fase van de geschiedenis. Museum Kennemerland en het Huis van Hilde tonen waardevolle archeologische vondsten uit ons gebied.

Handel en visserij

Als gevolg van het verzanden van de Oer-IJ-monding raakte het gebied achter de duinrand behoorlijk vernat en ongeschikt voor bebouwing, er ontstond een veengebied. Dit veengebied werd al vanaf de 11e eeuw op grote schaal ontgonnen en zo is het landschap ontstaan dat wij nu kennen. Tussen het jaar 1000 en 1500 brak het water van de Zuiderzee door tot in het bekken van het IJ en bracht daarmee de invloed van eb en vloed ver landinwaarts. Door de grootschalige veenontginningen én de kracht van eb en vloed ontstonden er steeds grotere waterpartijen, waaronder het Wijkermeer. Het kleine dorpje Agathenkerka, zoals Beverwijk tot die tijd heette, groeide uit tot een handelsnederzetting en

verkreeg in 1298 stadsrechten. Via het water werden producten aangevoerd die in de eigen omgeving niet voorhanden waren. Tevens werden landbouwproducten uit de omgeving verhandeld naar onder andere Amsterdam. De aardbeienteelt van Beverwijk is bijvoorbeeld tot grote bloei gekomen en heeft veel voor de stad betekend. De productie van handelswaar was dus net zo belangrijk als de handel zelf.

De Breestraat heeft van oudsher een commerciële functie. De ruimtelijke opzet is uniek. Vanwege de oude marktfunctie wijken de rooilijnen, waardoor een ovale ruimte is ontstaan.

In Wijk aan Zee was de visserij de motor achter de handel; rond Beverwijk waren dit de fruittelers, akkerbouwers en veeboeren.

De handelsgeschiedenis heeft tastbare sporen nagelaten. Het Meerplein is de oude haven. De Zeestraat was de handelsroute tussen Wijk aan Zee en Beverwijk en de Breestraat was het marktcentrum. De handelsgeschiedenis zit

in het DNA van de gemeente. In Wijk aan Zee herinneren de kleinschaligheid en de historische bebouwing, maar ook het ruwe en ongepolijste karakter aan de vissersgeschiedenis. De ondernemersgeest zit nog altijd in de bevolking van Beverwijk, in feite is de Bazaar ons jongste erfgoed.

Buitenplaatsen

Tót de aanleg van het Noordzeekanaal was Kennemerland één doorlopende, langgerekte regio, noordoostelijk van Haarlem en Amsterdam. Het was een vlak en kaal landschap waarin de invloed van de kust en de duinen voelbaar was. Vanaf de 17e eeuw ontwikkelde Kennemerland zich tot buitenplaatszone. De benauwde lucht in de stad dreef rijke kooplieden in de zomers naar de buitengebieden. In Kennemerland was de lucht schoon, er was een overvloed aan ruimte, de grond was relatief goedkoop en het gebied was via het water goed bereikbaar. In Kennemerland zijn in de 17e en 18e eeuw dan ook honderden buitenplaatsen gesticht. In de 16e en 17e eeuw waren het vooral luxe hofsteden en rijke boerderijen, waar de welgestelde Amsterdammers verbleven. Vanaf de late 17e en 18e eeuw bouwden zij steeds vaker aanzienlijke, complete buitenplaatsen.

Het effect op het landschap was groot, want

behalve de buitenplaatsen zelf lieten de eigenaren ook lanen, tuinen, landerijen en bossen aanleggen. Het vlakke en kale landschap van Kennemerland veranderde in de lommerrijke en in cultuur gebrachte streek die we nu kennen.

In Beverwijk verschenen de buitenplaatsen vooral rond het Wijkermeer. Bewaard gebleven buitenplaatsen zijn onder meer Scheijbeeck, Akerendam en Westerhout.

Militair erfgoed

Het gebied rondom Beverwijk was vanuit militair oogpunt een belangrijke plek. Hier was Holland op zijn smalst, de afstand van het Wijkermeer tot de Noordzee bedroeg maar zeven kilometer. Dit maakte het gebied tot een geschikte plaats om een verdedigingslinie te bouwen.

De militaire geschiedenis van Beverwijk begint al bij de Romeinse tijd. De Romeinen hadden tussen het jaar 16 en 50 na Christus twee nederzettingen gebouwd nabij Velsen. Beverwijk lag in de invloedssfeer van de Romeinen. In Museum Kennemerland zijn archeologische vondsten uit deze periode te bezichtigen.

In de 13e eeuw werd een verdedigingslinie van acht kastelen aangelegd ter bescherming tegen invallen van de Friezen. Kasteel Oosterwijk en

Kasteel Adrichem lagen op het grondgebied van Beverwijk. Beide kastelen zijn verdwenen, de archeologische sporen en de verhalen zijn ons nagelaten.

In het jaar 1799 werd een linie van 26 lunetten aangelegd ter bescherming tegen Engels-Russische invallen. Van zeven lunetten zijn de restanten herkenbaar in het landschap, en een aantal is gaaf behouden gebleven en zelfs gerestaureerd.

In de late 19e eeuw werd Beverwijk onderdeel van de Stelling van Amsterdam, een unieke waterlinie die in 1996 aangewezen is als Unesco Werelderfgoed. Het Fort aan de Sint Aagtendijk en het Fort bij Velsen liggen op het grondgebied van Beverwijk. Het Fort aan de Sint Aagtendijk, de dijken en de inunderingswerken zijn behouden gebleven. Het fort is gerestaureerd en met een openbare functie herbestemd.

De Tweede Wereldoorlog is de laatste fase in de militaire geschiedenis van Beverwijk. Toen werd het grondgebied van de gemeente Beverwijk onderdeel van de Atlantikwall, een 2.685 kilometer linie langs de Europese westkust. Veel bestaande bebouwing moest wijken voor de aanleg van de Atlantikwall. De restanten zijn nog goed zichtbaar: de bunkers in het duingebied bij Wijk aan Zee zijn tijdens begeleide rondleidingen te bezichtigen.

Industrialisatie

In de tweede helft van de 19e eeuw onderging Beverwijk een transformatie van havenstad naar industriestad. Het Wijkermeer en het IJ waren dichtgeslibd en werden daarmee ongeschikt voor de binnenvaart. Met de voltooiing van het Noordzeekanaal in 1876 was de handel over water naar Amsterdam gewaarborgd. In dezelfde periode vonden de inpoldering van delen van het IJ en het Wijkermeer plaats. Beverwijk verloor hiermee haar belangrijke havenfunctie. De gevolgen van het verdwijnen van de haven waren groot, voor Beverwijk brak er een periode van economische recessie aan. Met de aanleg van het Noordzeekanaal was er echter een unieke locatie gecreëerd voor industrie en in 1918 werden de Koninklijke Nederlandse Hoogovens, nu Tata Steel, geopend. De ruimtelijke en sociale impact voor Beverwijk was – en is - enorm. De gemeente zou huisvesting gaan bieden aan duizenden arbeiders die toestroomden. Het betekende de bouw van flats en eengezinswoningen. De wijken uit het interbellum en de wederopbouw wijken van Beverwijk zijn in verhouding tot de bestaande kern groter dan in de gemiddelde Nederlandse provinciestad en laten een uniek beeld van het stedenbouwkundig en architectonisch gedachtegoed van deze periode zien. Het was de periode waarin het ideaal van de tuinstad en de wijkgedachte hoogtij vierden en de verzorgingsstaat werd opgebouwd.

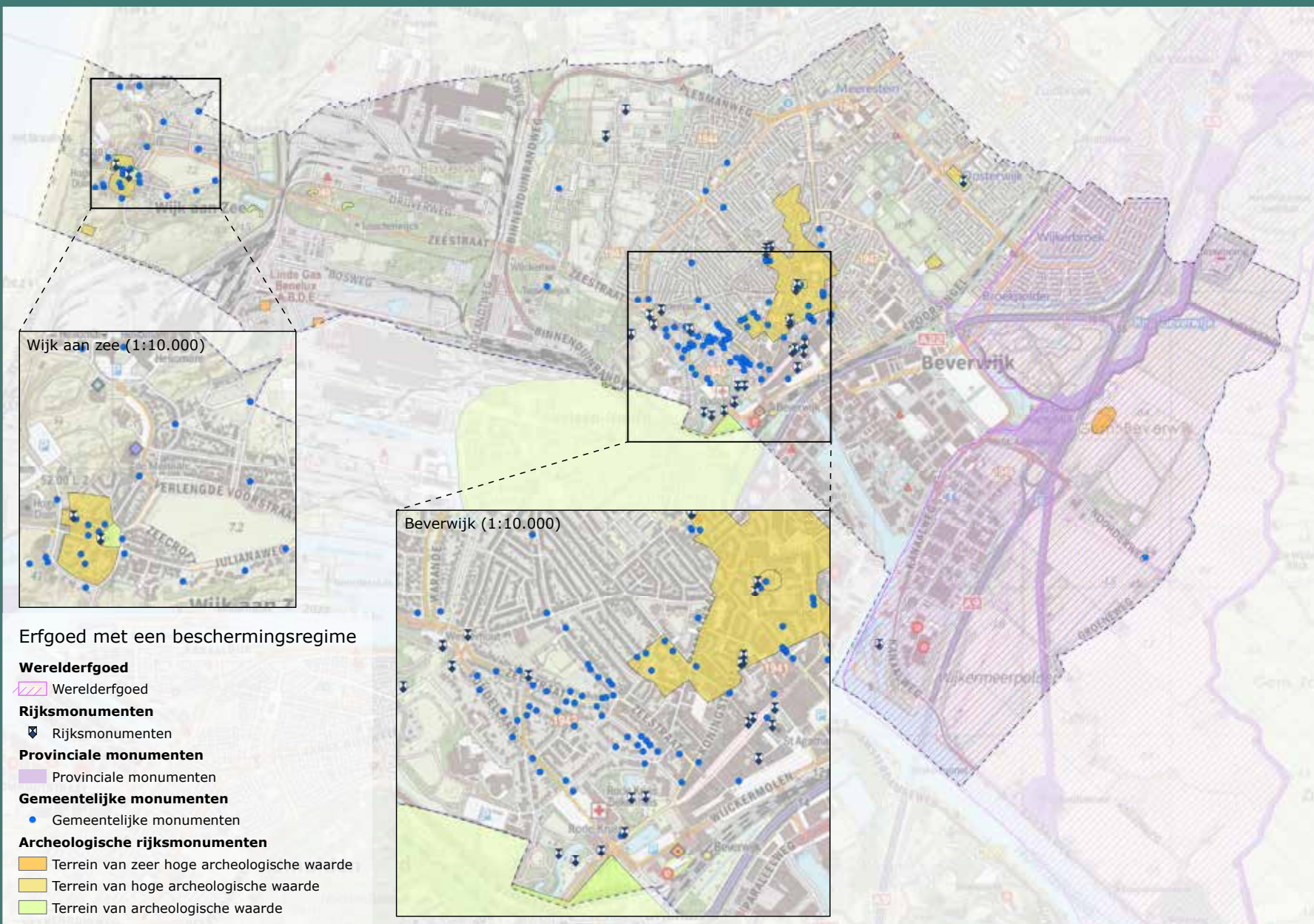

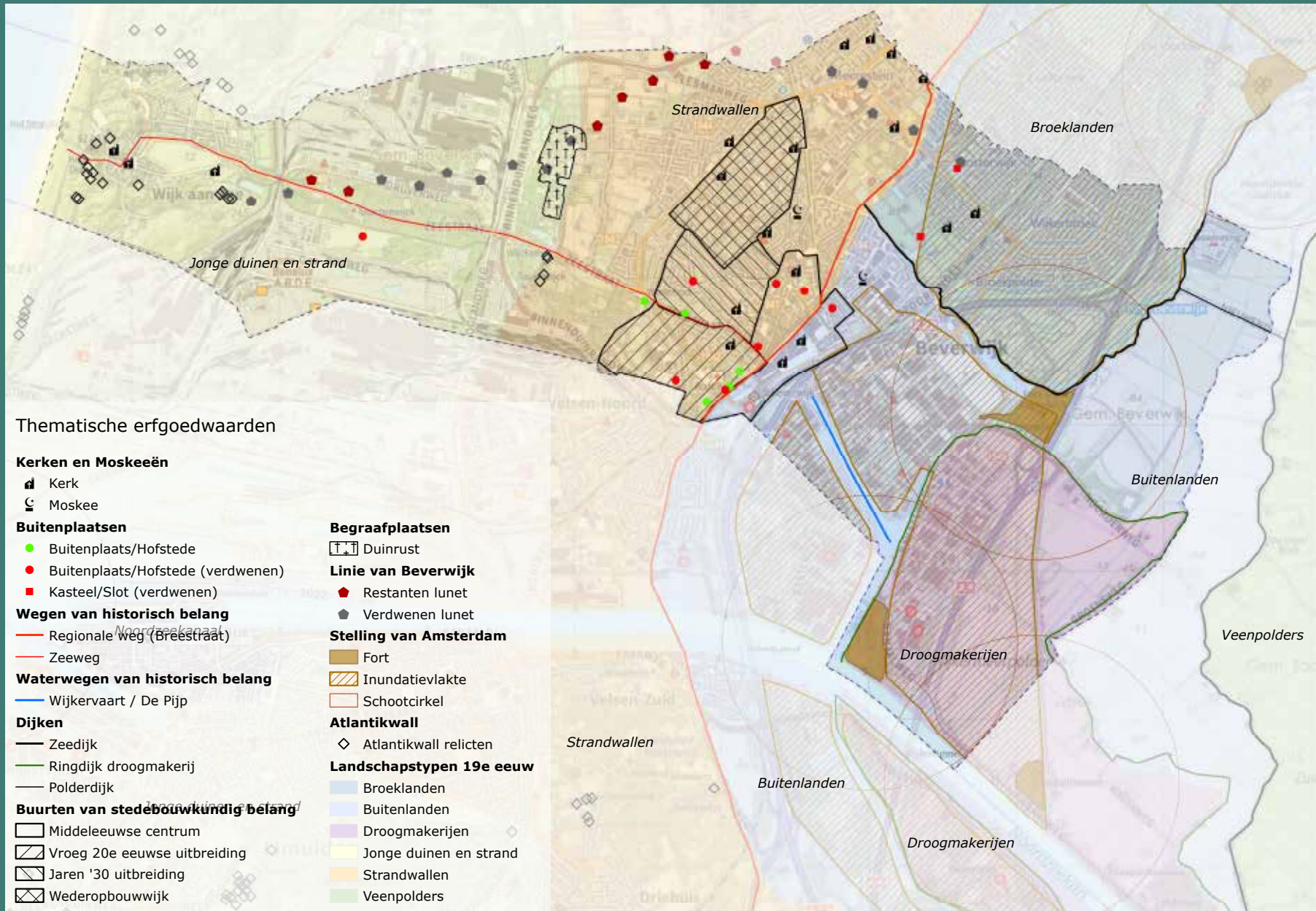

Beverwijk is een stad van mogelijkheden en ondernemerszin. Dat blijkt uit ons handelsverleden, uit de periode dat rijke kooplieden hier buitenplaatsen bouwden en uit onze tuinbouwgeschiedenis.

Ondernemerszin heeft onze stad gevormd en het heeft ons verhalen en erfgoed nagelaten. In onze drang naar vooruitgang moeten we ons verleden niet vergeten maar benutten. Het biedt ons inspiratie, omgevingskwaliteit en aantrekkingskracht.

Wijk aan Zee is door zijn vissersgeschiedenis altijd een plek van hard werken en ruwe handen geweest. Geflankeerd door de Hoogovens, de duinen en de zee is Wijk aan Zee een plek van contrasten; natuur en zware industrie bestaan hier naast elkaar. In ons dorp heerst gemeenschapszin, we koesteren de kleinschaligheid en het dorps karakter, waar de Dorpsweide een mooie illustratie van vormt.

Erfgoed vormt onze identiteit en maakt onze leefomgeving eigen. De monumenten en het groene erfgoed dragen bij aan de kwaliteit van onze woonomgeving en maken Beverwijk aantrekkelijk voor bezoekers. Door kennis van onze geschiedenis begrijpen we onze omgeving beter en leren we de waarde van ons erfgoed zien. De Gemeente Beverwijk koestert en deelt erfgoed. Binnen een web van initiatieven neemt de gemeente de regie. Zij verbindt initiatiefnemers, bewoners, bezoekers en alle anderen die geïnteresseerd zijn in het erfgoed van Beverwijk.

Visie op erfgoed

Beverwijk is een dynamische gemeente met een rijke geschiedenis. In een cultuur van vooruitgang en ondernemerschap staat erfgoed onder druk, maar we komen steeds meer tot de conclusie dat we gehecht zijn aan ons verleden en aan het erfgoed dat daaraan herinnert. Dit blijkt onder andere uit de feedback die we kregen tijdens het participatietraject. Bovendien zijn de vele erfgoedinitiatieven die Beverwijk en Wijk aan Zee kennen het levende bewijs van een betrokken samenleving die om erfgoed geeft.

De monumenten en het groene erfgoed dragen bij aan de herkenbaarheid en kwaliteit van onze woonomgeving en zorgen voor een vitaal vestigingsklimaat. Door kennis van onze geschiedenis begrijpen we onze omgeving beter en leren we de waarde van ons erfgoed zien. De belangrijkste fases uit de geschiedenis hebben Beverwijk gemaakt tot de gemeente die zij nu is. Het begon bij de landschappelijke geschiedenis van het duingebied en het Oer-IJ. Daarop volgde de tijd van de handel en de buitenplaatsen. De militaire geschiedenis is van grote invloed geweest op Beverwijk, evenals de groeifase van de 20e eeuw. We zijn trots op de monumenten en kenmerkende plekken die tijdens deze fasen

tot stand kwamen. Zo werden de kerken, de Breestraat en de Dorpsweide al even genoemd. Hiernaast koesteren we ook de stedenbouwkundige patronen, het groen en andere historische structuren die herinneren aan onze geschiedenis. Tot slot beschouwen we ook de historische verhalen als een belangrijk onderdeel van ons erfgoed. Door goed op het erfgoed te passen en door het te delen koesteren we onze geschiedenis.

In de gemeente Beverwijk zijn er tal van initiatieven die erfgoed beleefbaar maken. Ons monumentenbestand staat er goed bij, monumenteigenaren zijn trots op hun bezit en passen er over het algemeen goed op. Dit kwam ook tijdens de participatiesessie naar voren. Uit de gesprekken met de betrokken burgers en ambtenaren bleek dat er behoefte is aan meer verbinding en regie tussen de verschillende activiteiten. Hierin neemt Gemeente Beverwijk haar rol. Daarnaast hebben we een taak met betrekking tot verduurzaming van het erfgoed en herbesteding. Dit zijn thema's die landelijk in de aandacht staan en de urgentie om hiermee aan de slag te gaan geldt ook voor Beverwijk. De gemeente ziet voor zichzelf een regietaak en een taak

van informatievoorziening als het gaat om verduurzaming en herbestemming.

De waarde van erfgoed voor cultuur, toerisme en onderwijs

Erfgoed is allereerst van belang voor de bewoners van de gemeente Beverwijk zelf. Het draagt bij aan een prettig vestigingsklimaat en door kennis van erfgoed neemt de binding met de eigen woonomgeving toe. Erfgoed draagt bij aan de identiteit van onze woonomgeving. De ligging van de gemeente Beverwijk aan de kust en in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) biedt volop kansen als het gaat om recreatie en toerisme. Jaarlijks brengen vele toeristen en dagjesmensen een bezoek aan onze gemeente. Zij komen vooral voor de badplaats Wijk aan Zee. Tata-steel is een industriële bezienswaardigheid en de Bazaar is een commerciële trekpleister. Ons erfgoed is meestal niet de directe aanleiding voor een bezoek, zo blijkt uit de participatiesessies. Het erfgoed ligt versnipperd door de gemeente, is niet heel bekend en de initiatieven zijn niet altijd even zichtbaar, was het geluid. Er zijn echter veel initiatiefnemers die ons erfgoed meer bekendheid willen geven.

De erfgoedinitiatieven zijn tijdens de participatiesessies geïnventariseerd en de

gemeente kan bijdragen aan het zichtbaar maken en verbinden van deze initiatieven. Het doel is om ze goed tot hun recht te laten komen en om ervoor te zorgen dat ze elkaar versterken. Daarnaast is de gemeente bij uitstek de partij die initiatieven kan faciliteren door bijvoorbeeld de infrastructuur goed te onderhouden en duurzaam beheer en onderhoud van de monumenten te stimuleren.

Tijdens de sessies bleek dat juist de belangrijkste monumenten, zoals de kerken, buitenplaatsen en de forten niet altijd openbaar toegankelijk zijn. Waar mogelijk zal de gemeente het openstellen van dit erfgoed stimuleren.

De gemeente Beverwijk laat haar inwoners en bezoekers zoveel mogelijk kennismaken met erfgoed.

De gemeente Beverwijk stelt zichzelf ten doel om het erfgoed meer te benutten ten behoeve van recreatie en toerisme. Zij wil haar inwoners en bezoekers zoveel mogelijk kennis laten maken met het erfgoed en de vele initiatieven. Hiertoe stelt zij zichzelf de volgende doelen:

Openstelling van militair erfgoed en buitenplaatsen

Het militaire erfgoed en de buitenplaatsen zijn een belangrijk onderdeel van onze geschiedenis. In onze gemeente zijn drie buitenplaatsen behouden gebleven, maar deze zijn niet (altijd) toegankelijk voor publiek. Ditzelfde geldt voor het religieus en militair erfgoed. Waar mogelijk zal de gemeente het openstellen van deze objecten stimuleren.

De zichtbaarheid van initiatieven

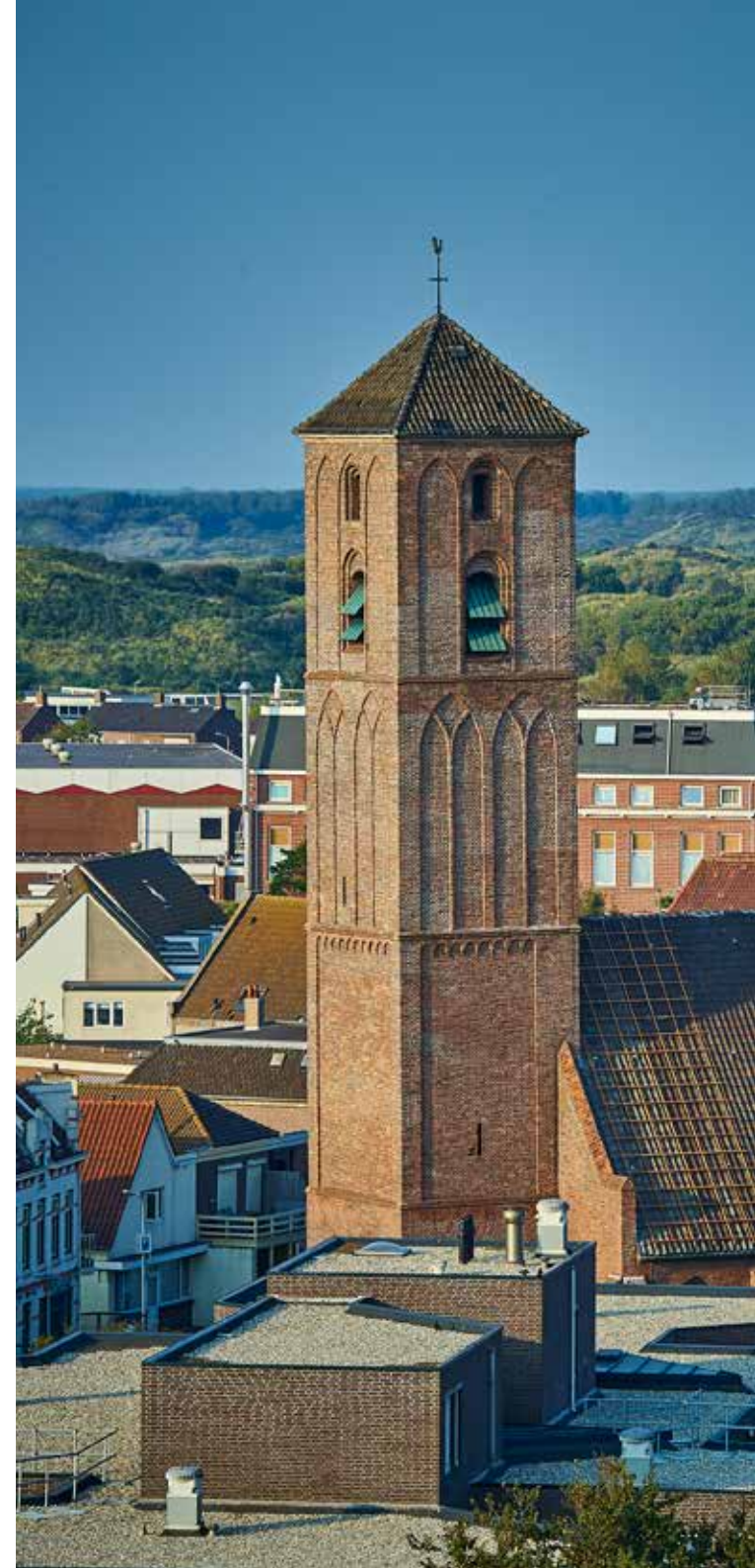
In de gemeente Beverwijk zijn tal van initiatieven die erfgoed beleefbaar maken. Er is echter niet altijd een optimale samenwerking tussen de stakeholders en de gemeente en er is geen gezamenlijk platform waarop erfgoed-initiatieven aangeboden worden. In het collegeprogramma is reeds de ambitie uitgesproken om culturele activiteiten zichtbaar te maken. Bovendien is de werkgroep Koester het Erfgoed opgericht die onder andere het zichtbaar maken van erfgoed ten doel heeft.

De gemeente Beverwijk ziet voor zichzelf een regierol weggelegd en wil nog meer initiatiefnemers betrekken bij de samenwerking. Zij heeft de ambitie om alle stakeholders samen te brengen in een convenant en om de initiatieven naar buiten te brengen via een digitaal platform voor

erfgoed, bijvoorbeeld op de gemeentelijke website. Het doel is om alle projecten en initiatieven op een erfgoedkalender te zetten die voor iedereen vindbaar is. Daarnaast wil zij initiatiefnemers stimuleren om meer gebruik te maken van elkaars kennis en kwaliteiten en van de kennis binnen de gemeente. De gemeente wil een partner zijn in de erfgoedsector en stelt hiervoor één contactpersoon aan. Het is van belang dat deze medewerker erfgoed goed bereikbaar is voor alle stakeholders.

Het ondersteunen van erfgoededucatie

Kennis over de eigen geschiedenis en omgeving leidt tot cultureel besef en binding met de omgeving. Voor mensen die meer weten over hun woonomgeving, neemt de betekenis ervan toe. De gemeente Beverwijk vindt het belangrijk dat de bewoners binding hebben met hun omgeving en hecht daarom waarde aan erfgoededucatie. We zien de initiatiefnemers voor educatie als belangrijke stakeholders voor het erfgoedplatform. Bovendien is de gemeente de spin in het web. Zij brengt onderwijsinstellingen en aanbieders samen door een digitaal erfgoedplatform beschikbaar te gaan stellen via bijvoorbeeld de gemeentelijke website.

Onderhoud en verbetering van infrastructuur

Het erfgoed in Beverwijk ligt versnipperd door de gemeente, goede bereikbaarheid van het erfgoed is van groot belang. Dit vergemakkelijkt het bezoeken van het erfgoed en nodigt uit tot actieve recreatie. Hierbij krijgen onder meer 'historische routes' bijzondere aandacht. Daartoe wordt de samenwerking tussen erfgoed en andere beleidsvelden nog verder verbeterd.

Met name het groene erfgoed is interessant voor dagjesmensen, toeristen en voor actieve bewoners, inclusief de jeugd. We zorgen goed voor ons groene erfgoed en behoeden de groene openbare ruimte voor verstening en verdichting. Verzorgde openbare ruimte is belangrijk voor de leefbaarheid van de gemeente. Als het gaat om ontwikkeling en vooruitgang zal de gemeente Beverwijk de waarde van erfgoed en groen meenemen in de besluitvorming en tijdens het ontwerpproces.

De waarde van erfgoed voor ruimtelijke ordening en stedenbouw

Stadsuitbreidingen, infrastructuur en mogelijkheden voor ondernemers en industrie kregen lange tijd voorrang op behoud en hergebruik van het bestaande. Passend bij deze ondernemerscultuur is

Beverwijk welstandsvrij gemaakt. Daardoor hebben we geen welstandsbeleid in de cultuurhistorisch waardevolle gebieden. Het besef van de waarde van erfgoed groeit echter steeds meer, dit blijkt uit de geluiden van de participatiesessies en uit de vele erfgoedinitiatieven in de gemeenschap. Ook binnen de gemeente Beverwijk is aandacht voor behoud van cultuurhistorie, zo bleek tijdens de participatiesessie met betrokken ambtenaren. De medewerkers van ruimtelijke ordening proberen aandacht te genereren voor de kwaliteit van de woonomgeving tijdens gesprekken die zij voeren met ontwikkelaars en eigenaren. Bij bouwplannen sturen zij aan op een hoge omgevingskwaliteit. Zonder een welstandsnota is er alsnog wel sprake van een zekere vorm van sturing op een goede omgevingskwaliteit, alleen verschilt het per project en heeft het geen bindend karakter. Deze werkwijze past bij onze cultuur, in samenspraak met de bewoners proberen we de juiste keuzes te maken.

Gebiedsbiografie als basis voor de omgevingsvisie

De invoering van de Omgevingswet brengt de taak met zich mee om een omgevingsvisie en een omgevingsplan op te stellen. Hierin zal erfgoed een belangrijke plek krijgen. Wanneer de cultuurhistorische waarden geborgd worden in het omgevingsplan, kunnen we

aansturen op het maken van heldere keuzes bij ontwikkelingen en verbouwingplannen. Door cultuurhistorische waarden zichtbaar te maken en uit te dragen, kunnen we draagvlak creëren voor het koesteren en versterken ervan.

Het waardebesef van ons erfgoed groeit steeds meer. Dat zien we aan de vele erfgoedinitiatieven en aan het feit dat de monumenten er goed bij staan.

Omdat erfgoed uiteindelijk een plek moet krijgen in de omgevingsvisie en het omgevingsplan van Beverwijk kan het meerwaarde hebben om een gebiedsbiografie op te stellen die het verhaal van de plek vertelt en daar een waardering aan verbindt. Een gebiedsbiografie is een afgeleide van een cultuurhistorische waardenkaart. Het is een analyse van een gebied waarbij de cultuurhistorische waarden worden geduid en in relatie worden gebracht tot de gemeentelijke geschiedenis en identiteit. Het centrum van Beverwijk heeft een ander karakter dan bijvoorbeeld de kern van Wijk aan Zee, de woonwijken of bedrijventerreinen.

Het verhaal van deze verschillende plekken biedt een goede basis voor de toekomst. Een gebiedsbiografie helpt de kernkwaliteiten van onze omgeving te benoemen. Bij het opstellen van de omgevingsvisie en het omgevingsplan kunnen we deze kennis meenemen; de gebiedsbiografie kan als onderlegger dienen voor de omgevingsvisie en het omgevingsplan. Een goede omgevingskwaliteit is immers een van de kerndoelen van de Omgevingswet, die binnen enkele jaren van kracht wordt.

Archeologie, monumentenzorg en herbestemming

Archeologie

In de gemeente Beverwijk is op een archeologische waardenkaart een aantal archeologisch waardevolle gebieden aangewezen. In de ruimtelijke plannen zijn de dubbelbestemmingen archeologie opgenomen. Archeologie is onderdeel van erfgoed en bij opgravingen wordt een beroep gedaan op de expertise van externe onderzoeksbureaus.

De gemeente Beverwijk heeft de ambitie om archeologie meer zichtbaar te maken voor het publiek. Hierbij zoekt zij de samenwerking met buurgemeenten op. De bodem van

buurgemeenten is namelijk eveneens bijzonder in archeologisch opzicht, de grenzen van het archeologisch gebied stoppen niet bij de gemeentelijke grenzen. Archeologie is daarom bij uitstek een vakgebied dat zich leent voor intergemeentelijke samenwerking.

- Archeologie wordt een thema op het digitaal platform, dit is bij uitstek de plek om het publiek te informeren over opgravingen en bodemvondsten;
- Een aanbeveling uit de participatiesessies is om een herijking van de regionale archeologie te maken met belendende gemeentes;
- Daarnaast brengen we gezamenlijke archeologie- en monumenten-nieuwsbrieven met Velsen en Heemskerk uit. We onderzoeken de mogelijkheden om met deze buurgemeenten aan de nationale archeologiedagen deel te nemen.

Beverwijk en haar buurgemeenten hebben een bijzonder rijke bodem als het gaat om archeologie. Laten we de samenwerking voortzetten.

Gemeentelijke adviescommissie

In Beverwijk zijn cultuurhistorisch waardevolle gebouwen verloren gegaan, daarom zijn we bijzonder zuinig op de monumenten die we nog hebben, zo zijn de geluiden die we hoorden tijdens de participatiesessies. Dat we zuinig zijn op ons erfgoed blijkt ook uit het feit dat de monumenten er over het algemeen goed bij staan. Het beleid aangaande monumentenzorg is geregeld in de erfgoedverordening. We hebben een monumentencommissie die adviseert bij verbouwingen van monumenten. De commissie is voor de burger een toegankelijk orgaan. De vergaderingen zijn bijvoorbeeld openbaar en de commissie wordt al in een vroeg stadium bij de plannen betrokken. Hierdoor is er vooral een sfeer van meedenken en kansen onderzoeken, en minder een sfeer van toetsen. Deze manier van werken past bij de cultuur in Beverwijk en zetten we dan ook voort.

Er is een subsidieregeling waarmee we jaarlijks budget beschikbaar stellen voor restauratie en onderhoud van monumenten. Vanwege het duurzaamheidsvraagstuk zal de subsidieverordening aangepast worden en wordt duurzaamheidsmaatregelen bij monumenten subsidiabel gemaakt. Voor het overige laten we de beleidskaders ongewijzigd.

De bestaande Monumentencommissie zal vóór de intreding van de Omgevingswet geëvalueerd worden en dan wordt een voorstel gedaan voor de toekomstige inrichting en werkwijze van deze commissie na de invoering van de Omgevingswet. De Tweede Kamer heeft over de Omgevingswet geschreven dat de maatschappij meer verwacht van de fysieke leefomgeving dan louter veiligheid en gezondheid; daarom is 'een goede omgevingskwaliteit' opgenomen in de centrale doelstelling van de wet. Eén van de manieren om dat belang te behartigen is het verplicht stellen van een gemeentelijke adviescommissie die in elk geval adviseert over vergunningaanvragen voor rijksmonumenten. De gemeenteraad beslist in welke gevallen en bij welke vergunningaanvragen het College van B&W advies aan de commissie moet vragen. In gemeentelijke adviescommissie moeten in elk geval enkele leden deskundig zijn op het gebied van de monumentenzorg, maar een bredere adviesrol is ook mogelijk. Het College kan de adviescommissie ook bij kwaliteitsbeleid betrekken, of advies vragen over landschappelijke of stedenbouwkundige vraagstukken.

Wederopbouwarchitectuur

Het beleid is gericht op behoud en er is geen ambitie om het monumentenbestand uit te

breiden. Beverwijk is echter een gemeente met relatief veel bebouwing uit de periode 1940-1965. De architectuur en stedenbouw uit de naoorlogse periode wordt inmiddels algemeen gewaardeerd. Voordat wijken worden vernieuwd, verduurzaamd ofwel vervangen door nieuwbouw is het goed te weten wat de waarde is van de verschillende wederopbouwwijken en -panden. Ook zijn er kunstwerken in en bij gebouwen uit deze periode die mogelijk de moeite van het behouden waard zijn. Een aanbeveling is om deze wijken te inventariseren om te bekijken of er waardevolle architectuur, groen of stedenbouwkundige structuren bij zijn die mogelijk het behouden waard zijn. Of hierop een uitbreiding van het monumentbestand zal volgen, zal moeten blijken uit het onderzoek. Soms kan het voldoende zijn een extra zorgvuldigheid te verlangen van de eigenaar bij de planvorming voor het renoveren of verduurzamen van de panden.

Duurzaamheid

Het duurzaamheidsvraagstuk is actueel, we staan voor de taak om ons monumentenbestand te verduurzamen. Niet alle monumentale panden zijn even energiezuinig in het gebruik. De gemeente Beverwijk stimuleert de verduurzaming van monumenten, maar waakt daarbij over het behoud van de monumentale

waarden. De monumentencommissie is uiteraard nauw betrokken bij de inpassing van duurzaamheidsmaatregelen in het monument en helpt indien nodig bij het zoeken naar alternatieven. Het is de taak van de gemeente om eigenaren te informeren over de mogelijkheden voor verduurzaming van monumenten, om te adviseren bij verbouwingen en te onderzoeken of er mogelijk subsidies beschikbaar zijn voor deze maatregelen vanuit rijk en provincie.

Het duurzaamheidsvraagstuk is actueel. We staan voor de taak om ons monumentenbestand te verduurzamen.

Herbestemming

De leegstand van kerken is een landelijk probleem en ook in onze gemeente hebben we hiermee te maken. De gemeente Beverwijk streeft ernaar om voor kerken die buiten gebruik raken naar een nieuwe functie te zoeken, zodat het behoud ervan gewaarborgd is. Er is echter geen duidelijk beeld van de actuele stand van zaken rondom het gebruik en de bouwkundige staat en de cultuurhistorische waarde van het religieus erfgoed. Om de toekomst van

de waardevolle religieuze gebouwen veilig te stellen en om een proactieve houding te kunnen aannemen ten aanzien van toekomstige herbestemmingsvraagstukken wil de gemeente Beverwijk, in samenwerking met de kerkbesturen en andere stakeholders, een kerkvisie opstellen. Het rijk stelt een decentralisatie-uitkering beschikbaar voor gemeentes die een kerkvisie willen opstellen, gemeente Beverwijk kan gebruik maken van deze regeling.

Ook voor andere monumenten dan kerken geldt dat het gemeentelijk beleid gericht is op behoud door ontwikkeling; denk bijvoorbeeld aan industrieel erfgoed en schoolgebouwen. Beverwijk kent heel divers, waardevol militair erfgoed: onderdelen van de Stelling van Amsterdam, de Linie van Beverwijk en de Atlantikwall. Het rijk en de provincie hebben beleid voor dit militair erfgoed, de gemeente volgt de hogere overheden op dat vlak.

Bij het vrijkomen van monumentaal vastgoed spant de gemeente zich in om te helpen bij het zoeken naar en het planologisch mogelijk maken van een passende herbestemming.

Uitvoeringsagenda 2019-2021 erfgoedvisie Beverwijk

De uitvoeringsagenda van de erfgoedvisie Beverwijk is er op gericht om de ambities en doelen op het gebied van erfgoed, zoals verwoord in deze erfgoedvisie voor te bereiden en uit te voeren.

Vorbereiden op de invoering van de Omgevingswet

Een deel van de agenda houdt relatie tot de invoering van de Omgevingswet en gaat uit van een uitvoeringsperiode tot eind 2021 zodat de resultaten gereed zijn op het moment dat de Omgevingswet van kracht wordt. De producten van deze activiteiten leveren tevens concrete en afgewogen inhoud voor de op te stellen omgevingsvisie en het omgevingsplan van Beverwijk.

Beleefbaar erfgoed in de gemeente Beverwijk

Een belangrijk doel van de erfgoedvisie is het beleefbaar maken van erfgoed

in de gemeente Beverwijk. We hebben geconcludeerd dat er vele initiatieven en activiteiten zijn in de gemeente, maar dat het aan verbinding en zichtbaarheid hiervan ontbreekt. Daarom is het laatste onderwerp op de uitvoeringsagenda gericht op een regierol voor de gemeente. Door een digitaal platform op te richten wil de gemeente Beverwijk activiteiten en initiatieven verbinden en zichtbaar maken voor alle geïnteresseerden.

Onderwerp	Wat	Hoe en met wie
Samenstelling Cultuurhistorische Waardenkaart Beverwijk	Actualisatie en herwaardering van de Cultuurhistorische Waardenkaart uit 2007 met behulp van een nieuwe cultuurhistorische inventarisatie. Hiervan wordt een digitaal kaartbeeld opgezet. Vertaling van het gewaardeerde cultuurhistorisch onroerend erfgoed in harde en zachte normen voor het omgevingsplan Beverwijk.	Uitvoering door de gemeente in samenwerking met een extern bureau en met behulp van een burgerparticipatietraject. Afstemming met projectorganisatie implementatie Omgevingswet (omgevingsplan) voor overeenstemming met de digitalisatienormen.
Een Gebiedsbiografie voor Beverwijk	Opstelling van een gebiedsbiografie waarin de verhalen in relatie tot de kernkwaliteiten van wijken, gebieden en landschappen worden benoemd. Hiermee kan worden bijgedragen aan de gebiedsidentiteit en omgevingskwaliteit zoals verwoord in de omgevingsvisie van Beverwijk.	Uitvoering door de gemeente met een extern bureau en met behulp van een burgerparticipatietraject. Afstemming met projectorganisatie implementatie Omgevingswet (omgevingsplan).
Opstelling Kerkenvisie Beverwijk	De beschikbaarheid van een kerkenvisie zorgt voor een goede afweging van het behoud en de herbestemming van leegstaand religieus erfgoed. De visie kan ook als uitwerkingsbeleid dienen van een mogelijk in de omgevingsvisie te benoemen herbestemmingsvisie op cultureel erfgoed.	Gecoördineerd door de gemeente of een extern bureau. Er wordt gebruik gemaakt van een uitvoerig participatietraject met eigenaren, beheerders en gebruikers van kerkelijk erfgoed. Voor de benodigde middelen is een uitkering vanuit het rijk beschikbaar.

Onderwerp	Wat	Hoe en met wie
Actualisatie van het Archeologiebeleid	De archeologische waardenkaart van Beverwijk wordt in samenwerking met Heemskerk en Velsen geactualiseerd. Het huidige archeologiebeleid uit 2007 is eveneens aan een actualisatie toe. Hierin kan sinds 2007 uitgevoerd onderzoek worden verwerkt en de vrijstellingsnormen geëvalueerd. Daarnaast kunnen voor de archeologie harde- en zachte normen voor het omgevingsplan worden afgebakend op basis van de meest actuele stand van kennis	<p>Uitvoering door een extern bureau onder regie van gemeente Beverwijk. In samenwerking met gemeente Heemskerk en Velsen.</p> <p>Er kan worden overwogen om deze actualisatie gezamenlijk met de buurgemeenten uit te voeren.</p>
Subsidieverordening restauratiesubsidie	De subsidieverordening wordt geactualiseerd met het oog op het duurzaamheidsvraagstuk. Duurzaamheidsmaatregelen bij monumenten worden subsidiabel gemaakt.	Uitvoering door de gemeente.
Projectplan voor een digitaal Erfgoedplatform	<p>Opstelling van een projectplan voor de bouw van een digitaal Erfgoedplatform ter ontsluiting van erfgoed informatie, beleidsinstrumentarium, de cultuurhistorische waardenkaart, handreikingen, educatieve informatie en toeristische benutting van erfgoed. Het platform wordt daarnaast een ontmoetingsplek voor alle initiatieven die een relatie hebben met het lokale erfgoed.</p> <p>Met het platform kan tevens worden voldaan aan de taak van digitale openbaarheid zoals verplicht door de Omgevingswet per 2021.</p>	<p>Er wordt onderzocht of het digitaal platform voor erfgoed onderdeel kan zijn van de gemeentelijke website.</p> <p>We sluiten een convenant tussen de gemeente en belangenorganisaties voor erfgoed en erfgoedbenutting (bestemming, educatie, toerisme, etc). Het convenant moet gezamenlijke zorg voor het dagelijks en duurzaam beheer van het platform alsmede de financiering borgen.</p> <p>Aansluiten bij landelijke organisaties zoals DEN (Kennisinstituut cultuur & digitalisering) en gebruik maken van de organisatie en middelen voor de implementatie van de Omgevingswet.</p>

Bronnen

Beleidsstukken

- Beleidsnota Cultuurhistorie Beverwijk 2007.
- Beleidsnotitie ‘De kern van Kennemerland’ Erfgoededucatie Midden-Kennemerland (2018).
- Cultuurhistorische Waardenkaart Beverwijk 2007.
- Cultuurvisie Beverwijk 2016-2019.
- Erfgoedverordening Beverwijk 2017.
- Gebiedsvisie Wijk aan Zee 2030 (2014).
- Stadskompas Beverwijk
- Structuurvisie Beverwijk 2015.
- RCE, de landschapsbiografie in de gemeentelijke omgevingsvisie, 2018 (publicaties.cultureelerfgoed.nl/publicaties/de-landschapsbiografie-in-de-gemeentelijke-omgevingsvisie).
- Tweede Kamer, Memorie van Toelichting bij de Omgevingswet, vergaderjaar 2013–2014, 33 962, nr. 3.

Publicaties

- B. Buizer, P. Veel, H. van Weenen (red.), Atlas van het OER-IJ gebied, Stichting Uitgeverij Noord-Holland en Stichting Oer-ij, 2018.
- B. Koene, J. Morren, F. Schweitzer, Midden-Kennemerland in de vroege en hoge middeleeuwen, Hilversum 2003.
- J. van der Linden, Een straatje om in Beverwijk, Historisch genootschap Midden Kennemerland, 2003.
- W.A. Spruit, Het dorpse Sint – Aagtenkerke en het stedelijke Beverwijk, Beverwijk 1998.

Bijlage 1. Het beleidskader

Deze erfgoedvisie is tot stand gekomen in een beleidskader van het rijk en de provincie dat al enkele kaders en richtlijnen stelt. Bovendien zijn in het vigerend gemeentelijk beleid al enkele doelen en ambities geformuleerd. In dit hoofdstuk brengen we de bestaande beleidskaders in kaart, om dit vervolgens aan te vullen tot een complete visie op erfgoed.

Rijksbeleid

Twee nieuwe landelijke wetten zijn richtinggevend voor nieuw erfgoedbeleid, namelijk de Erfgoedwet die sinds 2016 van kracht is en de Omgevingswet die in 2021 in werking zal treden. Samen maken deze wetten een integrale bescherming van het culturele erfgoed mogelijk.

Erfgoedwet

De duiding van erfgoed en de zorg voor cultuurgoederen in overheidsbezit staat in de Erfgoedwet. Hierin is vastgelegd hoe er met het cultureel erfgoed zoals museale objecten, musea, monumenten, archeologie en archieven wordt omgegaan. In de wet wordt ook omschreven wie daarbij

welke verantwoordelijkheid heeft en hoe het toezicht daarop wordt uitgevoerd. Daarbij wordt de verantwoordelijkheid voor de bescherming van het culturele erfgoed zo veel mogelijk gelegd bij de beheerders en erfgoedadviseurs zelf, zoals; musea, collectiebeheerders, archeologen, monumentenorganisaties, eigenaren en de overheid. Elk type erfgoed heeft haar eigen beschermingsregime, dat overeenkomt met de oude wet- en regelgeving zoals vastgelegd in de Monumentenwet 1988. Nieuwe bepalingen in de Erfgoedwet zijn:

- Het vaststellen van een gemeentelijke erfgoedverordening;
- Het bijhouden van een erfgoedregister;
- De instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten;
- Het certificeringsstelsel voor de archeologie.

De instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten schrijft voor dat dat een eigenaar moet zorgen dat zijn of haar rijksmonument zodanig onderhouden wordt, dat het behoud gewaarborgd is. Indien een eigenaar daar nalatig in is, dient de gemeente hier handhavend tegen op te treden. Het

‘certificeringsstelsel voor de archeologie’ bepaalt dat de opgravingsvergunning voor archeologische onderzoeksbureaus is vervangen door een beroepscertificering, dit uit oogpunt van kwaliteitsbewaking. Daarvoor is door de archeologische beroepsgroep zelf ook een ‘beroepsregister archeologie’ in het leven geroepen.

Omgevingswet

De omgang met het cultureel erfgoed in de fysieke leefomgeving wordt vanaf 2021 geregeld in de Omgevingswet. Dit betreft onder andere de aanwijzing van monumenten en alles rond de vergunningverlening voor monumenten. Ook regelingen rond beschermde stads- en dorpsgezichten krijgen plaats in de Omgevingswet. De ‘instandhoudingsplicht voor rijksmonumenten’ gaat van de Erfgoedwet over naar de Omgevingswet. Een belangrijke bepaling in de Omgevingswet is dat overheden een omgevingsplan moeten vaststellen. Dit plan zal alle bestemmingsplannen en ruimtelijke structuurvisies vervangen. Het omgevingsplan bundelt alle bepalingen en verordeningen die van toepassing zijn op ruimtelijke inrichting en beheer. De

Omgevingswet stelt nadrukkelijk dat in het omgevingsplan ‘rekening moet worden gehouden met het cultureel erfgoed’. Hiervoor zullen gemeenten hun erfgoed moeten waarderen en afbakenen in welke mate en onder welke bepalingen dit in het omgevingsplan gaat worden beschermd.

Een belangrijk aspect van de nieuwe wetgeving is dat deze uitgaat van een integrale benadering van beleid en van een grote mate van burgerparticipatie. Uitgangspunt is dat beleid in plaats van beperkend steeds meer uitnodigend wordt ingericht. Ten aanzien van ruimtelijke initiatieven en ruimtelijk beleid wordt daarom ook wel eens gesproken over een omslag van bestemmings- naar uitnodigingsplanologie. Het vooroverleg wordt belangrijker waardoor overheden meer gesprekspartner worden en minder een controlerende instantie. Het bij planvorming betrekken van belanghebbenden en de omgeving wordt bovendien een inspanningsverplichting voor zowel de toetsende overheid als de initiatiefnemer zelf.

Erfgoed Telt

In 2018 is door de Tweede Kamer de ministeriële beleidsbrief ‘Erfgoed Telt; De betekenis van erfgoed voor de samenleving’ vastgesteld. Door middel van deze

beleidsbrief zijn de speerpunten binnen het rijksbudget 2018-2021 voor erfgoed benoemd en begroot. In de brief is met name aandacht voor de herbestemming en instandhouding van monumenten, onder andere door middel van een subsidieregeling voor Kerkenvisies. Daarnaast is er aandacht voor erfgoed in de leefomgeving en de verbindende kracht van erfgoed, onder andere door digitale ontsluiting van erfgoed. Met betrekking tot de archeologie krijgt het behoud van ons maritiem erfgoed (scheepsarcheologie) een sterke impuls.

Provinciaal beleid

Het erfgoedbeleid van provincie Noord-Holland is sterk verankerd in het ruimtelijk domein. Dit is vastgelegd in het Beleidskader Cultuurbeleid Cultuur in Ontwikkeling 2017-2020 en is in 2018 extra bekrachtigd door de vaststelling van de provinciale omgevingsvisie Noord Holland 2050. Uitgangspunt van de provincie is dat cultuurhistorische waarden sturing geven aan ruimtelijke ontwikkelingen. Zelf investeert de provincie daarvoor in de provinciaal

Van Monumentenwet 1988 naar Erfgoedwet en Omgevingswet Over duiding en omgang

cultuurhistorische structuurdragers. Voor gemeenten en initiatiefnemers heeft de provincie de aan de omgevingsvisie gekoppelde Leidraad Landschap en Cultuurhistorie opgesteld. Samen beschrijven deze basis- en ontwikkelprincipes op basis van het uitgangspunt dat erfgoed kwaliteit kan geven aan ontwikkelingen en zo kan leiden tot duurzaam behoud. Dit ‘behoud door ontwikkeling’ wordt door de provincie ook gestimuleerd voor de herbestemming van monumentaal erfgoed.

Op het gebied van de archeologie staat bij de provincie het in stand houden en benutten van een publiekstoegankelijk archeologisch depot hoog op de agenda. Het provinciaal archeologisch depot is gevestigd in het Huis van Hilde te Castricum en informeert het grote publiek door middel van aanprekende tentoonstellingen.

Gemeentelijk beleid

Beleidsnota Cultuurhistorie Beverwijk 2007

De basis voor het huidige erfgoedbeleid in de gemeente Beverwijk is de Beleidsnota Cultuurhistorie Beverwijk 2007. Deze beleidsnota betreft een gebiedsgerichte omschrijving van de ontstaansgeschiedenis van Beverwijk en Wijk aan Zee en een

basisinventarisatie van het bekende monumentaal, landschappelijk en archeologisch erfgoed. Op grond van karakteristieken, de geschiedenis en archeologische verwachtingen wordt in de nota een vijftal gebieden onderscheiden:

- De historische stadskern van Beverwijk;
- Het gebied van de naoorlogse nieuwbouwwijken;
- De dorpskern van Wijk aan Zee;
- Het (voormalig) duingebied;
- Het landelijk gebied aan de oostzijde van Beverwijk.

Vanwege de inwerkingtreding van de gemeentelijke Archeologische Monumentenzorg in 2007 is in de nota ook de basis gelegd voor een goede uitvoering van deze nieuwe wettelijke taak en de koppeling daarvan met de ruimtelijke ordening. De nota bevat een groot aantal aanbevelingen en actiepunten voor toekomstig cultuurhistorisch beleid en met name de organisatorische implementatie en uitvoering daarvan. Deze zijn gebaseerd op een viertal hoofddoelstellingen:

- Aanwezige cultuurhistorische waarden inventariseren, documenteren en op de kaart zetten;
- Deze waarden beschermen door

instandhouding en beheer te stimuleren en waar nodig te ondersteunen;

- Het aangrijpen van mogelijkheden om op verantwoorde wijze een nieuwe toekomst te bieden aan de aanwezige cultuurhistorische waarden, ‘herbestemming en behoud door ontwikkeling’;
- De bewustwording over de cultuurhistorie bij de burger stimuleren en de samenwerking met externe partijen op het gebied van cultuurhistorie versterken.

Ten aanzien van het inventariseren van cultuurhistorische waarden is met de bij de nota gevoegde Cultuurhistorische Waardenkaart 2007 al een basis gelegd. Deze kaart bevat de bekende cultuurhistorische structuren en monumenten en een verdeling in archeologische waarden- en verwachtingszones voor de uitvoering van de wettelijke taken archeologie.

Startnotitie erfgoedvisie Beverwijk 2018

Om het erfgoedbeleid in Beverwijk beter aan te laten sluiten bij de landelijke ontwikkelingen en voor te bereiden op de komende Omgevingswet is door de gemeente het initiatief genomen voor de opstelling van een erfgoedvisie Beverwijk. In de voorafgaand vastgestelde Startnotitie erfgoedvisie Beverwijk 2018 is een aantal

uitgangspunten voor de erfgoedvisie opgenomen. Het eerste uitgangspunt is dat de hoofddoelstellingen uit de Beleidsnota Cultuurhistorie Beverwijk 2007 nog altijd actueel en na te streven zijn. Ter aanvulling daarop zijn nog de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De gemeente wil meer verantwoordelijkheid nemen om in samenwerking met betrokken organisaties (stakeholders) tot beter zichtbaar en beleefbaar erfgoed te komen;
- Beverwijk gaat uit van een zorgvuldig beheer en weloverwogen instandhouding van: cultuurhistorische en/of architectuurhistorisch waardevolle objecten, cultuurhistorisch groen, historisch geografisch betekenisvolle structuren, cultuurhistorisch waardevolle bebouwingsstructuren en archeologische gebieden;
- Er komt aandacht voor de herbestemming van religieus erfgoed;
- Een mogelijke uitbreiding van de gemeentelijke monumentenlijst moet worden overwogen;
- Er dienen standpunten in te worden genomen over de koppeling van erfgoed en duurzaamheid;
- Het is belangrijk om vrijwilligers te

enthousiasmeren ter behoud van de aandacht voor het erfgoed;

- Er is meer samenwerking nodig met disciplines zoals de ruimtelijke ordening, toerisme en economie en met partners zoals buurgemeenten, de provincie en de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

Cultuurvisie Beverwijk

De Cultuurvisie Beverwijk omvat een integrale benadering van beleid op kunst, cultuur en erfgoed in Beverwijk. In deze visie zijn hiervoor gezamenlijke ambities en doelen opgenomen waarvoor ook gebruik is gemaakt van een participatietraject. In de uitvoeringsagenda van de Cultuurvisie is 'Koesteren Erfgoed' als een apart agendapunt opgenomen. De Cultuurvisie constateert dat het Beverwijkse erfgoed niet erg zichtbaar is, terwijl de belangstelling groot blijkt te zijn. Het is daarom belangrijk dat geschiedenis wordt bewaard, zichtbaar wordt gemaakt en een rol krijgt en houdt in 'levende geschiedenis'. Het belang daarvan werd benoemd door alle partijen die voor de visie zijn geraadpleegd. Tegelijkertijd wordt in de Cultuurvisie geconstateerd dat kennis en vakmanschap in de erfgoedsector onder druk staan van vergrijzing. Er is niet veel nieuwe instroom waardoor de overdracht van kennis stopt. Hier dreigt verlies van elementaire kennis en vakmanschap. Op dit

gebied ligt een uitdaging voor de gemeente om (meer) verantwoordelijkheid te nemen en in samenwerking met betrokken organisaties handen en voeten te geven aan de wens om ons erfgoed meer zichtbaar en 'beleefbaar' te maken.

De Cultuurvisie steunt op 4 pijlers:

- Meedoen! Kunst, gewoon voor iedereen (over de maatschappelijke en educatieve waarde van kunst, cultuur en erfgoed);
- Allure en experiment (cultureel ondernemerschap en culturele broedplaatsen; over kunst als creatieve motor van de stad);
- Beleven en genieten (over de recreatieve waarde van cultuur en erfgoed);
- Samenwerken en verbinden (over de meerwaarde van samenwerking binnen het culturele domein en breder: het sociale domein, lokaal en regionaal).

Structuurvisie Beverwijk 2015

Op het gebied van het ruimtelijk beleid is in de Structuurvisie Beverwijk 2015 opgenomen dat Beverwijk "streeft naar een omgeving die uitdaagt, die (cultuurhistorische) identiteit heeft en identiteit aan bewoners geeft". Hiermee wordt het belang van de historische identiteit van de lokale leefomgeving aangegeven. Het erfgoed

en het cultuurhistorisch waardevolle landschap worden gezien als belangrijke aanknopingspunten voor kwaliteit in de openbare ruimte. In de Structuurvisie is verder veel aandacht voor het behoud van open groenstructuren en een koppeling met recreatieve routes waarin monumentaal erfgoed zoals de forten en buitenplaatsen een verbindende rol spelen.

Gebiedsvisie Wijk aan Zee 2030 (2014)

Voor Wijk aan Zee is een aparte gebiedsvisie opgesteld. Hierin is opgenomen *“dat er kansen liggen in het weer zichtbaar en beleefbaar maken van cultuurhistorische waarden die zich in en net buiten Wijk aan Zee bevinden, zoals de bunkers uit WOII of de verdwenen maar op oude kaarten herkenbare Linie van Beverwijk”*. Daarnaast is er veel aandacht voor de voor Wijk aan Zee karakteristieke Dorpsweide.

Erfgoedverordening Beverwijk 2017

Wat betreft het beleidsinstrumentarium voor erfgoedbeleid is in Beverwijk sprake van een vastgestelde Erfgoedverordening Beverwijk 2017. De Erfgoedverordening bevat de procedures rond de bescherming van het cultureel erfgoed. Ook de rol en bevoegdheden van een gemeentelijke monumentencommissie worden in de verordening vastgelegd. Door het bijhouden

van een openbaar ‘erfgoedregister’ dienen overheden inzage te geven in de cultureel erfgoederen die in haar beheer en bezit zijn, waaronder ook archieven. Via de Erfgoedverordening Beverwijk 2017 is geregeld dat er een monumentencommissie is ingesteld, dat er een monumentenlijst wordt bijgehouden en dat er een subsidieregeling is voor verduurzaming, restauratie en onderhoud van gemeentelijke monumenten.

Archeologie

De wettelijke taak op de Archeologische Monumentenzorg is op basis van de Cultuurhistorische Waardenkaart 2007 verankerd door middel van archeologische dubbelbestemmingen in de verschillende bestemmingsplannen.

Colofon

Uitgave:
Gemeente Beverwijk, 2019

Tekst:
MOOI Noord-Holland (Marrit van
Zandbergen, Dorine van Hoogstraten) & NMF
Erfgoedadvies (Boudewijn Voormolen)

Beeld:
MOOI Noord-Holland, Theo de Bot en Michel
Campfens

Opmaak:
MOOI Noord-Holland (Primo Reh)

